

EGE MİMARLIK

ANA SAYFA
SON SAYI
ARŞİV
EGE MİMARLIK HAKKINDA
KÜNYE
YAYIN KOŞULLARI
REKLAM
İLETİŞİM

MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ

KAPAK **Mekansal Örgütlenmede Katılım Sorunu**
İLLÜSTRASYON **Erdal Onur Diktaş**

Ege Mimarlık 2017/1 95

BAŞYAZI

HABERLER

MAKALE

İnci Uzun
**İzmir Merkezi Ticaret Bölgesinde 1950-1960
Dönemi İş Yapıları...**

MAKALE

F. Nurşen Kul
Cemalettin Dönmez
Aysu Püskülcü Aydın
**Yandı Bitti Kül Oldu! Urla Eski Tekel
Binasının (Arditi Köşkü) Hazin Öyküsü**

MAKALE

Erkan Avlar
H. Sueda Yılmaz
**Form, Malzeme ve Rengin Ahengi ile
Sanatı Yeniden Canlandırma İsteği
"Auditorium del Parco"**

MAKALE

Ayşe Özdemir
**Engelsiz Oyun Alanları İçin Kapsayıcı
Tasarım Yaklaşımı**

DOSYA

**MEKÂNSAL ÖRGÜTLENMEDE KATILIM
SORUNU**

Emel Kayın

**İzmir'de Korumacı-Katılımcı Refleklerin
20.Yüzyıl Sonu-21. Yüzyıl Başındaki
Örgütlenmesi ve Dönüşümü**

Muhammed Aydoğan

**Türkiye'de Tarihi Çevrelerin Korunmasında
Katılımcı Planlama Olasılığı: İzmir Örneği**

Bedriye Asımgil

**Yayalaştırma - Cadde Tasarımları Hareketi
ve Politikalarının Oluşturulmasında Halk
Katılımının Sağlanması: Provo "Beyaz
Bisiklet Devrimi"**

Ferhat Hacıalibeyoğlu

**Mimarlıkta Kullanıcı Katılımlı Tasarım
Modeli**

YAPI TANITIM

Deniz Dokgöz
Ferhat Hacıalibeyoğlu
Orhan Ersan
Geleneksel İçinde İkiz Zıtlık: Alaçatı Evi

İNGİLİZCE ÖZET

YIL 27 SAYI 95 2017/1

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi tarafından üç ayda bir yayınlanır. Yerel Süreli Yayın
Mimarlar Odası İzmir Şubesi Üyelerine ücretsiz gönderilir.

Yayınlayan

Mimarlar Odası İzmir Şubesi adına;
Yayın Komitesi

Sahibi Halil İbrahim Alpaslan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Nilüfer Çınarlı Mutlu

Grafik Tasarım Güler Özsakarya Ertan

Konsept Tasarım Emre Çikinoğlu

Yayın Komitesi

Yenal Akgün
Hümeysra Birol Akkurt
H. İbrahim Alpaslan
T. Didem Akyol Altun
Erdal Onur Diktaş
Hikmet Gökmen
Ülkü İnceköse
Emel Kayın
Nezihat Köşklük Kaya
Seçkin Kutucu
Nilüfer Çınarlı Mutlu
Elif Sağlamer
Necdet Ulema
Ali Okan Yılmaz
Ebru Yılmaz
(Soyadına göre alfabetik)

Tarandığı Veritabanları

DAAI - Design and Applied Arts Index

Yayın Yeri

1474 Sokak No: 9 Alsancak İzmir
Tel: (232) 463 66 25 (pbx)
Faks: (232) 463 52 12
egemim@izmimod.org.tr
www.izmimod.org.tr

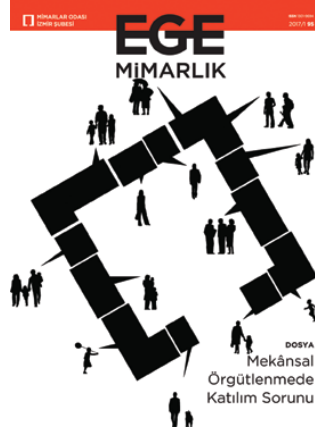
Akhisar Temsilciliği: (0236) 414 86 50
Aydın Temsilciliği: (0256) 213 45 33
Dikili Temsilciliği: (0232) 671 85 02
Kuşadası Temsilciliği: (0256) 612 00 91
Manisa Temsilciliği: (0236) 232 68 07
Nazilli Temsilciliği: (0256) 312 84 83
Ödemiş Temsilciliği: (0232) 545 73 73
Salihi Temsilciliği: (0236) 715 08 23
Turgutlu Temsilciliği: (0236) 312 04 21
Uşak Temsilciliği: (0276) 212 29 57

Baskı

Mas Matbaacılık A.Ş.
Hamidiye Mahallesi Soğuksu Caddesi No: 3
34408 Kağıthane / İstanbul
Tel: (212) 294 10 00
www.masmat.com.tr
Tarih: Ocak 2017
Sertifika No: 12055

Yayın Koşulları

- Gönderilecek yazılar 1600 sözcüğü geçmemelidir.
- Görsel malzeme, teknik işlemlere uygun orijinal fotoğraf, dia olabilir (Dijital ortamda iletiliyor ise min. 20 cm. eninde, gerçek 300 dpi çözünürlükte olmalıdır). Çizimler, küçüldüklerinde okunabilir olmalıdır.
- Yazıların her türlü sorumluluğu yazarına aittir.
- Yazı ve fotoğraflar için kaynak gösterilmesi zorunludur.
- Yayın Komitesi'nin kararı yazara yazılı olarak iletilir.

KAPAK **Mekânsal Örgütlenmede Katılım Sorunu**
İLLÜSTRASYON **Erdal Onur Diktaş**

BAŞYAZI ...2**HABERLER ...3****MAKALE**

İnci Uzun
**İzmir Merkezi Ticaret Bölgesinde
1950-1960 Dönemi İş Yapıları...6**

MAKALE

F. Nurşen Kul
Cemalettin Dönmez
Aysu Püskülcü Aydın
**Yandı Bitti Kül Oldu! Urla Eski Tekel
Binasının (Arditi Köşkü) Hazin
Öyküsü...10**

MAKALE

Erkan Avlar
H. Sueda Yılmaz
**Form, Malzeme ve Rengin Ahengi ile
Sanatı Yeniden Canlandırma İsteği
"Auditorium del Parco"...16**

MAKALE

Ayşe Özdemir
**Engelsiz Oyun Alanları İçin Kapsayıcı
Tasarım Yaklaşımı...20**

DOSYA

**MEKÂNSAL ÖRGÜTLENMEDE KATILIM
SORUNU**

Emel Kayın

**İzmir'de Korumacı-Katılımcı
Reflekslerin 20.Yüzyıl Sonu-21.
Yüzyıl Başındaki Örgütlenmesi ve
Dönüşümü...26**

Muhammed Aydoğan

**Türkiye'de Tarihi Çevrelerin
Korunmasında Katılımcı Planlama
Olasılığı: İzmir Örneği...30**

Bedriye Asımgil

**Yayalaştırma - Cadde Tasarımları
Hareketi ve Politikalarının
Oluşturulmasında Halk Katılımının
Sağlanması: Provo "Beyaz Bisiklet
Devrimi"...34**

Ferhat Hacılibeyoğlu

**Mimarlıkta Kullanıcı Katılımlı Tasarım
Modeli...40**

YAPI TANITIM

Deniz Dokgöz
Ferhat Hacılibeyoğlu
Orhan Ersan
**Geleneksel İçinde İki Zıtlık: Alaçatı
Evi...44**

İNGİLİZCE ÖZET...48

ARTICLE Commercial Buildings of 1950-1960 era in Central Business District in İzmir

İnci Uzun, Assist. Prof. Dr., Dokuz Eylül University, Faculty of Architecture, Department of Architecture

Commerce is an important input through İzmir's urban development. Construction of the quay and the railway had strengthened its role. Though 1922 fire had largely damaged the city center, planning of the burnt area was considered of top priority issue of the newly established republic. Many commercial buildings had been built there, which were mostly qualified examples reflecting the architectural tendencies of their era. This article focuses 1950's examples that still survive or survived until recent past.

ARTICLE Burned Away! The Touching Story of Old Monopoly Building (Arditi Mansion) in Urla

F. Nurşen Kul, Asst. Prof. Dr., İzmir Institute of Technology, Department of Architectural Restoration
Cemalettin Dönmez, Assoc. Prof. Dr., İzmir Institute of Technology, Department of Civil Engineering
Aysu Püskülcü Aydın, M.Arch.

This story tells the deterioration and destruction process of Arditi Mansion which is started and then accelerated after the fire that took place in 15 September 2013. Arditi Mansion, a remarkable example of historical residential architecture of Urla, was constructed during the second half of the 19th century and was preserved its authentic characteristics to a great extend until 2013. The fire, though put out immediately, damaged the building severely. The Municipality remained incapable of taking remedial measures shortly after the fire. Consequently, the deterioration and destruction process of the building accelerated as a result of being open to weathering conditions.

ARTICLE Request for Revitalization of Art with Shape, Material and Color Harmony "Auditorium del Parco"

Erkan Avlar, Assist.Prof.Dr., Yıldız Technical University Department of Architecture.

H. Sueda Yılmaz, Res. Asst., Yıldız Technical University Department of Architecture

This article explains request for revitalization of art with shape, material and color harmony which were used in Auditorium del Parco designed by Renzo Piano in L'Aquila that lost many

of its art values in 2009 due to the earthquake occurred. In this building, the architect Piano succeed to conquer fear of earthquake, to re-attract the attention for music and art and to ensure continuity in the previous habits before earthquake through wood materials that bring warmth and trust, cubic forms that bring the plainness and stillness, colors that bring the charm and spaciousness. Strong effect of Auditorium del Parco on the city and effort of resuscitation for people living in this city transform this building a symbol in L'Aquila, which was aimed to be a temporary building.

ARTICLE "Design For All" Approach on Barrier-Free PlayGrounds

Ayşe Özdemir, Assist.Prof.Dr., Pamukkale University, Faculty of Architecture and Design, Department of Landscape Architecture

The aim of this study is to evaluate the disabled or non-disabled children to discover their limits and all along both in terms of accessibility should be able to establish social communication in order to play a children's playground will contribute to the development of the spatial and functional possibilities of using design principles.

ISSUE The organization and transformation of conservative/participative reflexis in İzmir between the end of 20th century and the beginning of 21st century.

Emel Kayın, Assoc. Prof. Dr., Dokuz Eylül University, Faculty of Architecture, Department of Architecture

In this paper, the evolution of conservative/participative reflexis on urban issues in İzmir between the end of 20.th century and the beginning of 21.st century has been examined.

ISSUE The Possibility of Participatory Planning in the Conservation Process of Historical Sites in Turkey: The case of İzmir

Muhammed Aydoğan, Assoc. Prof. Dr., Dokuz Eylül University, Faculty of Architecture, Department of City and Regional Planning

Nowadays, the conservation of historical urban quarters along with the landscape surrounding them is accepted as a universal planning norm. Living historical cities can only be conserved by the support of their citizens.

In this study, the main conceptual

discussion is how to ensure a democratic/participatory conservation planning. The participation efforts in planning processes in Turkey are evaluated based on the case of İzmir, and after that, the legal administrative structure is examined.

ISSUE Providing Public Participation in Creating Pedestrianization, Street Design Movement and Policy

Bedriye Asimgil, Assoc. Prof. Dr., Balıkesir University, Faculty of Architecture, Department of Architecture

The article focuses on the accessibility of urban areas. The study also emphasizes that strategies for urban areas and the implementation of pedestrian road projects may be provide by active public participation. The theme of this work is the pioneering movements in the process of creating the need for pedestrianization / street design movements and pedestrian planning. "White Bike Revolution" in Netherlands is an important example on formations of public awareness and public participation to encourage the use of bicycles.

ISSUE User Participatory Design Model in Architecture

Ferhat Hacıalibeyoğlu, Assistant Prof., Dokuz Eylül University, Faculty of Architecture, Department of Architecture

This article and the participatory process model, which is the subject of this article, takes the path through the complementary relationship between theory and experience; aimed at establishing a flexible methodological framework that emerges from accumulation or experience, but can also be applied to the general.

ARCHITECTURES Alaçatı Houses

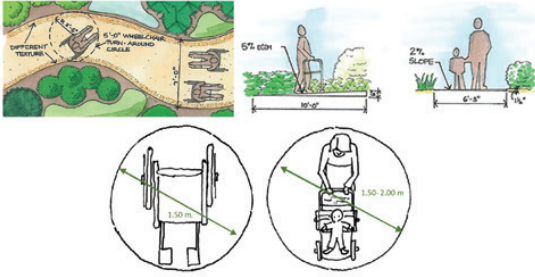
Deniz Dokgöz, Associate Prof. Dr., Ferhat Hacıalibeyoğlu, Assistant Prof. Dr., Orhan Ersan, M.Sc.Arch.

Alaçatı houses are located in Çeşme Alaçatı district of İzmir and designed as a reaction with their incompatible effect to architectural style and material solutions of their environment. The main idea was to create a simple form with considering continuity of horizontal and vertical architectural compounds. The house offers interior and exterior space connection via living space, which leads to the pool directly at the rear side of the building. Among the typical architectural style of the environment, Alaçatı Houses have a modern and contrast effect with its whitewash surfaces and holistic sense.

Engelsiz Oyun Alanları İçin Kapsayıcı Tasarım Yaklaşımı

BU ÇALIŞMADA, ENGELLİ VE ENGELLİ OLMAYAN BÜTÜN ÇOCUKLAR İÇİN ÇOCUK OYUN ALANLARININ “KAPSAYICI TASARIM-HERKES İÇİN TASARIM” İLKELERİ DOĞRULTUSUNDA ULAŞILABİLİR/ERİŞİLEBİLİR ÖZELLİKTE, ZENGİN ÇEŞİTLİLİKTE VE DEĞİŞTİRİLEBİLİR NİTELİKTE TASARLANMASI ÜZERİNDE DURULMAKTADIR

Ayşe Özdemir

ÜSTTE Yolların tasarımında dikkat edilecek ölçülere örnekler. Kaynak: Furgeson, 2016, Urlıciç, 2015 (Resim 1)

SAĞ ÜSTTE Engelli ve engelli olmayan çocuklar için birlikte oynanabilir özellikte kaydırak örneği. Kaynak: Urlıciç, 2015 (Resim 2,3,4)

SAĞ ALTTA Zemin kaplama örneği; ağaç kabuğu. Kaynak: Urlıciç, 2015 (Resim 5,6)

Çocukların gözlem ve duyuları eşliğinde bilgi edinmelerini sağlayan önemli bir öğretim aracı olan oyun, çocukların fiziksel, sosyal ve zihinsel becerilerinin geliştirilmesine, sosyalleşmesine, (Cole-Hamilton vd., 2002; Dunn, 2001; Hussein, 2010; Moore, 1986) yaratıcı düşünce ya da hayal gücünün ve doğaçlama özelliklerinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Psikolojik bağlamda keyif alma, rahatlama ve esenlik sağlayan bir motivasyon unsuru (Lansdown, 1996, Hussein, 2010’dan; Melzer, 2001) iken duygusal ve duyuşsal-algısal yeteneklerinin gelişmesinde ve sosyo-mekânsal algısında önemli rolü olduğu yadsınamaz.

Çocuklar engellilik sahibi insanlara karşı herhangi bir olumsuz önyargıya sahip olmadıkları gibi engellilik onlar için olağanüstü bir durum da oluşturmamaktadır. Çocuklar her durumu olduğu gibi kabul etmektedir. Dolayısıyla engeli olan-olmayan çocuklar birlikte büyüdüklerinde, birlikte oynadıklarında veya okula gittiklerinde onlar tarafından ayrımcılık ve sınırlamalar olmamaktadır. Bu bağlamda açık mekânda oynanan oyunların engeli olan-olmayan çocuklar arasında etkileşimin kurulmasında önemli rolü vardır. Öyle ki; oyun tipi ve oyun seviyesi dahi çocuklar arasındaki iletişimi etkilemektedir (Hestenes ve Carroll, 2000).

Bu makalenin amacı; çocuğun kendi sınırlarını keşfetmesi ve birlikte oynayabilmesi için engeli olan-olmayan bütün çocuklar için çocuk oyun alanlarına gerek ulaşılabilirlik ve

erişilebilirlik gerekse sosyal iletişim kurabilme ve sosyalleşme temelinde mekânsal ve işlevsel kullanım olanaklarının geliştirilmesine katkı sağlayacak kapsayıcı tasarım ilkelerinin değerlendirilmesidir.

Kapsayıcı Tasarım Yaklaşımı

Kapsayıcı tasarım-herkes için tasarım yaklaşımı; çocuk oyun alanlarının mekânsal altyapı ve işlevsel kullanım biçimleri bağlamında engeli olan-olmayan çocukların bütünleşmesi temelinde tasarlanması olarak ifade edilebilir.

“Herkeseye yönelik oyun alanlarının” tasarlanmasındaki ana hedef, yüksek oyun, hareket ve iletişim değeri olan açık alanların meydana getirilmesidir. Bu ana hedefin bünyesinde yer alan bütünleştirici bir unsur da, bariyersiz tasarımlardır ki bunlar, ana hedefle çelişmemektedir. Bariyersiz tasarımla amaçlanan, oyun alanlarının tüm insanlarca kullanılabilir bir şekle kavuşturulmasıdır. Bu noktada planlamada “özel çözümler” değil, bütünleşmeyi destekleyen dayanak önlemlerin alınması gerekmektedir. Engeli olan-olmayan çocukların hem birbirinden bağımsız olarak hem de birlikte oyun etkinliklerinin yapılabilirliği mümkün olmalıdır. Bu esnada onlara yetişkinler ve engelli ebeveynler refakat edebilmelidir. Bariyersiz bir oyun alanı bütün çocukların fiziksel aktivitede bulunabilmeleri ve keşfedebilmeleri için hem engelli dostu oyun aletlerinin güvenli ve tehlikesiz hem de bütüncül bir çeşitlilikte inşa edilmesi gerekmektedir. Geleneksel oyun aletlerinin yanı sıra, doğal ve

tasarlanmış çevrede gerçekleşen oyun oynama ve yaratıcılık-şekillendirme faaliyetlerine olanak sağlanmalıdır.

Mekânsal Organizasyon

Oyun mekânlarında konum ve erişilebilirlik bağlamında erişimi sağlayan yollar alçaltılmış kaldırımlar ve akustik sinyaller ile düzenlenmelidir. Basamaklardan kaçınılmalı ya da bunlar rampalarla destekli düzenlenmelidir. Kaldırımlara, park yerlerine ve kamuya açık ulaşım alanlarına bariyersiz bağlantılar oluşturulmalıdır. Yürüyüş yollarının eğimi %2 olabilirken rampaların eğimi en çok %5 olabilir. Kenar taşlarının yükseklikleri ise en çok 3 cm olmalıdır. Oyun alanına, çim alanlara vb. alanlara erişim yolları, eşit seviyede olmalıdır. Yolların net genişlikleri en az 1,50 m ve rampaların en az 1,20 m olması gerekmektedir. Üzerinde hiçbir yapılandırmanın olmadığı ve engellin yer almayacağı alanlarda tekerlekli sandalyeler için 1,50 m çaplı bir hareket sahası düzenlenmelidir (Resim 1).

Alan içerisinde temel yönlendirme, tüm alanın ve münferit alanların kolay ve anlaşılır bir şekilde okunabilmesi ile mümkün olacaktır. Özellikle fiziksel yetenekleri azalmış insanlar için daha iyi algılama için yönlendirmeye hizmet edecek olan renk, doku, koku ve ses gibi uyarıcılar kullanarak mümkün olduğunca çok duyuyu ele alabilen yapısal ve bitkisel tasarımlar yapılmalıdır. Görme engelli insanlar için alanın girişinde dokunma yoluyla okunabilen ve oyun bölgeleri arasında bağımsız ve tehlikesiz bir şekilde hareket edebilmelerine imkan tanıyan

yönlendirme panoları yer almalıdır.

Münferit oyun aletlerinin kullanımı için ihtiyaç olan yer gereksinimine ilave olarak, tekerlekli sandalyede bulunan ve koşan çocuklar, birbirlerini engellemeden ya da tehlikeye düşürmeden kullanacakları bir hareket alanı öngörülmelidir.

Temel oyun alet donanımı, bariyersiz bir şekilde erişilebilir olmalıdır. Tekerlekli sandalye ile alttan geçiş sağlayan oyun aletleri [su oyun masası] ve arkadaşlar ile birlikte oynanabilen oyun aletleri [salıncak ve yuva salıncığı] kullanılmalıdır. Birden fazla benzer oyun aleti varsa, ikinci aletlerin erişilebilirliği daha karmaşık olabilir. Hareketliliğin desteklenmesi ve monotonluğun önlenmesi için, oyun bölgeleri, kombine oyun ekipmanları ve oyun aletleri, tekerlekli sandalyeden kalkmaya yönelik motive edici özellikte seçilmeli ve tasarlanmalıdır. Tutma yerlerinin mevcut olduğu yana inme/binme imkanı sayesinde, tekerlekli sandalyeden geçiş yapılabilmektedir. Enli kaydırak, gerekli tutma yerlerinin monte edilmesi ve tutunma desteklere tamamlayıcı olarak yatay destek öngörülmelidir (Resim 2,3,4).

Açık mekân mobilyaları keskin ve çıkıntılı kenarlarından arındırılmış olmalıdır. Masaların altına tekerlekli sandalye genel olarak yanaşılabilir. Kolay oturup kalkmayı sağlayan sırt ve kol dayama bölümleri bulunmalıdır. Görme engelli kişilerin kullanılabilmesi için, yüzeyleri zıt renkli boyalarla boyalı olmalıdır. İşaret/bilgilendirme levhaları olmalıdır.

Zemin kaplamaları için yüzey yapısı, yönlendirme yardımları, düşmeye karşı

önlemler, tedarik masrafları ve bakım/onarım masrafları temel ölçütlerdir. Zemin kaplama sürülebilir, kullanışlı ve yağmur sonrası da oynanabilir yapıda olmalıdır. Kaymazlık ve pürüzlülük, tekerlekli bir sandalyenin sürülebilirliği ve yürüme engeli olan kişilerin yürüme ve ayakta durma güvenliği bakımından belirleyici yüzey özellikleridir (Resim 5, 6). Zemin kaplamalarının usulüne uygun yerleştirme ve eksiksiz işçilik kullanma kalitesi açısından temel ölçütlerdir.

Oyun alanlarının bitkisel tasarımı için dikenli ve zehirli bitkiler kullanılmamalıdır. Buna karşın meyve ağaçları uygun bitkilerdir. Güvenli

SOLDA, SOL ALTTA Mobil oyun aletleri örnekleri
Kaynak: Urlivic, 2015 (Resim 7,8,9)

SAĞ ÜSTTE Doğa temelli oyun bölümleri uygulama örnekleri
Kaynak: Urlivic, 2015; (Resim 10)

Duyusal deneyim için uygulama örnekleri
Kaynak: Urlivic, 2015; (Resim 11)

düşme yüksekliği, düşmeye karşı koruma gibi güvenlik nedenleri ile oldukça yüksek taç oluşturan ağaçlar seçilmelidir (Anonim, 2002).

Güvenlik için oyun alanlarında kullanılacak materyaller ve materyal güvenliği ile ilgili standartlar dikkate alınmalıdır. Oyun alanlarının tasarımındaki hatalar, yanlış zemin malzemesi seçimi, hatalı yerleşim düzenine sahip oyun elemanları ve bakımsızlığı gibi konulardan kaynaklanan kazaları engellemek

İşlevsel Kullanımlar

Oyun mekanların planlanmasında çeşitlilik, alışkanlıklar ve değişiklik aynı derecede dikkate alınmalıdır (Melzer, 2001). Bu bağlamda işlevsel kullanım alanları; etkinlik farklılıkları ve mekân gereksinimleri bakımından dört [4] bölüm olarak sınıflandırılarak değerlendirilmektedir.

1. Çok fonksiyonelli ve değiştirilebilir oyun bölümleri: Hareket çeşitliliğini ve çocuğun kendi belirlediği kullanımları destekleyen, çeşitlilik zenginliğinde

(Resim 7-8). Sürülebilirliğin akılcı olmadığı yerde sürünebilmektedir (Resim 9).

2. Doğa temelli oyun bölümleri:

Yaratıcılığı teşvik eden değiştirilebilir özellikteki ve doğal oyun materyal çeşitliliğini [su, kum vb.] içeren doğal oyun mekanlarıdır.

Kumlu oyun bölümü; Tasarlama ve şekillendirme olanağı sunan alanlardır. Kum aktarım kompleksi tekerlekli sandalyeden ayrılmadan oynanmasına izin veren kum oyunudur (Resim 10). Engelli çocuklar uygun bir yatma veya oturma alanı sayesinde çocuklar, karın üzeri yatarak veya oturarak kumlu oyunlara katılabilmektedirler.

Su oyunları bölümü; Değiştirilebilir doğal oyun materyalleri ile düzenlenmiş ve kullanıcı grupların etkileşimine olanak sağlayan alandır. Tasarlama ve şekillendirme olanağı sunan su oyun bölümü, çocuklarca bağımsız olarak kullanılabilir olmalıdır.

Doğayı keşfetme bölümü; Tasarım çalışmalarına estetik ve işlevsel özellikleri ile katkı koyabilecek mevsimlik süs bitkileri, şifalı ve aromatik bitkiler içeren bitki tarhları, bitki spiralleri ve koku bahçeleri şeklindeki ekim ve dikim alanlarıdır. Çocuklar bitkileri oyun materyali olarak kullanarak yaratıcılıklarını ortaya koyabilmektedirler.

3. Duyusal deneyimlere olanak sağlayan duyu bölümleri:

Tekerlekli sandalye kullanıcıları ile birlikte kas güçsüzlüğü, hareket bozuklukları, spazm, işitme ve görme sorunları olan çocukların ihtiyaçları göz önünde tutulmalıdır. Açık havada çocuklar oynarken rüzgar, sıcaklık, ışık ve gölge gibi çeşitli duyu özellikleri deneyimleme şansına sahip olmalarını destekleyecek nitelikte tüm duyu alan entegrasyonunu içeren tasarımlara yer verilmelidir. Koku,

“KAPSAYICI TASARIM, ENGELLİ VE ENGELLİ OLMAYAN ÇOCUKLARIN MEKÂNI BİRBİRİNDEN BAĞIMSIZ VE BİRLİKTE ETKİN OLARAK KULLANABİLMESİNE VE SOSYALLEŞMESİNE OLANAK TANIMAKTADIR”

için önlem alınmalıdır. Kötü hava koşullarında veya yoğun güneş ışınlarının olduğu zaman diliminde dahi oyun alanının kullanılabilir olabilmesi öngörülmelidir. Bakım/onarım için oyun alanlarında temel olarak, ağır kusur teşkil edebilecek eksiklikleri ortadan kaldırılabilmesi için usulüne uygun ve düzenli bakım/onarım gerçekleştirilmelidir¹.

esnek ve değiştirilebilir özellikte mekan ve donatıların tasarlandığı, çocuklara gerek tek başına gerekse diğer çocuklarla birlikte yapılan aktivitelere olanaklar sunan ve güvenli ve bağımsız hareketliliğin olmasını sağlayan alanlardır.

Hareket ve grup oyun bölümü; Serbest oyun durumunun geliştirilebilmesi için, kullanım konusunda nötr olan “açık alanlar”dır. Koşma, zıplama, yakalama, bisiklet, kaykay vb. gibi hareketli oyunlar için zemini yapılandırılmış alanlar yer almalıdır.

Mobil oyun aletleri bölümü; Yüksek oyun değeri olan oyun aletlerini (denge diskleri, asma köprüler, tekerlekli sandalye salıncakları, ağlar, halatlar, merdivenler) içeren alan, çocuklara bedenlerini deneyimlemeleri bakımından çok yönlü olanaklar sunmaktadır. Örneğin; atlıkarınca, sepet salıncak ve trampolin uygunluk göstermektedir

ses, görme ve dokunma odaklı oyun materyalleri çocuklara yeni algısal deneyimler fırsatı sunacaktır. Uğultu taşları, ahşap/metal ses oyunları ve rüzgarda harmonik sesler çıkaran bir alet (Resim 11), akan su ve rüzgarda hisırdayan ağaç dalları sayesinde işitme ve ses tonu deneyimlerine ve dönen diskler, zıt renkler vb. sayesinde optik uyarılar görme duyusuna yönelik deneyimlerine olanaklar sağlayan tasarım materyalleri örnek verilebilir. Dokunma duyusunun geliştirilmesi için farklı malzeme çeşitleri ve yüzeyleri içeren his patikası ve dokunma paravanı düzenlemelerde yer almalıdır.

4. Dinlenme bölümleri: Her türlü iklim koşulunda [yağmur, kar ve güneş] rahatlama, kendi başına kalabilme, yeme içme, oturma ve uzanma gibi pasif aktiviteler için yeşil mekanlar, oturma ve dinlenme mekanları, çevreyi gözlemlemek için mekanlar, güvenli duygusunu yaşanabilir ve tecrübe edilebilir kılan önemli alanlardır.

Sonuç

Türkiye'deki çocuk oyun alanları ile ilgili yapılan araştırmalar, gerek engeli olan gerekse engeli olmayan çocuklara yönelik oyun alanlarının "engeli olmayan çocukların birlikte etkinlik yapabilmesi" bağlamında yeterli düzeyde olmadığına dikkat çekmektedir. Bu noktada, birinci sorun; çocuk oyun alanları tasarımın "engelli" veya "engelsiz" biçiminde mekânsal ve işlevsel farklılaşma düzeyinde olmasıdır. İkinci sorun ise, oyun alanların mekânsal ve işlevsel düzenlemelerinde gözlemlenen eksiklikler-yetersizlikler olarak sayılabilir. Nitekim gerek oyun materyalleri ve diğer donanımlar gerekse konumsal nitelik, güvenli kullanım ve kolay ulaşılabilirlik-erişilebilirlik açısından engelli çocukları

önceleyen düzenlemelerin olmadığını ya da çocukların engellilik durumları dikkate alınmadan mekânsal düzenlemelerin yapıldığını söylemek mümkündür (Aksoy 2011; Uslu ve Shakouri, 2012; Bayraktaroğlu ve Büke, 2015; Çelik vd. 2015).

Bu tespitler, çocuk oyun alanlarının duysal engellilik halleri, fiziksel ve gelişme engellilikleri bulunan çocukların da kullanımına olanak sağlayacak çocuk oyun alanlarının tasarlanması gerekliliği açıktır. Bu doğrultuda oyun alanlarının tasarımında çocukların güvenli ve kolay kullanımına yönelik ulaşılabilir/erişilebilir özellikte, zengin çeşitlilikte, esnek ve değiştirilebilir nitelikte yüksek oyun, hareket ve iletişim değerine sahip mekânsal ve işlevsel kullanım olanaklarına yer verilmesi uygun olacaktır.

Engelli insanlar için sağlanan tasarım çalışmalarını aynı zamanda herkese faydalı ve olumlu katkılar sağlayacağını söylemek mümkündür. Bu nedenle kapsayıcı tasarım ilkeleri doğrultusunda oluşturulan bariyersiz oyun mekanın tasarımını engelli çocukların diğer aile bireyleri, arkadaşlar ve diğer refakatçi kişiler ile birlikte oynamayı desteklemektedir. Bu yönüyle, sosyo-mekânsal içerikli bütüncül tasarım felsefesinde "kapsayıcı tasarım" ya da "herkes için tasarım" yaklaşımının, engeli olan-olmayan çocukların mekanı birbirinden bağımsız ve birlikte etkin olarak kullanabilmesine ve sosyalleşmesine önemli katkı sağlamasının yanısıra engelli çocukların güncel sosyal hayata katılması noktasında herkesin bakış açısına ve bilinç düzeyine önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. ■

Ayşe Özdemir, Yrd. Doç.Dr., Pamukkale Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü

KAYNAKLAR

- Aksoy, Y. (2011). Çocuk Oyun Alanları Üzerine Bir Araştırma İstanbul, Isparta, Eskişehir, Erzurum, Kayseri, Ankara, Zonguldak ve Trabzon İlleri Örneği. İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 6, 82-106.
- Anonim. (2002). Wege zum Naturverständnis, Pflanzenverwendung in Kindergärten und kinderfreundlichen Anlagen, Landwirtschaftskammer Nordrhein-Westfalen, ReferatGartenbau, Bonn, <http://www.landwirtschaftskammer.de/verbraucher/service/gartenbau/pflanzenkindergarten.pdf>. Erişim tarihi: 25.05.2016.
- Bayraktaroğlu, B. ve Büke, A. (2015). Çocuk Oyun Alanlarının Evrensellik Ölçütleri Açısından İncelenmesi: Fenerbahçe-Pendik Sahil Şeridi Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi, 3(3), ÖS:Ergonomi 2015, 371-378, ISSN: 1308-6693.
- Cole-Hamilton I., Harrop A. and Street C. (2002), The Value of Children's Play and Play Provision: A Systematic Review Of The Literature, London: New Policy Institute. "http://npi.org.uk/files/7113/7544/8011/play_literature.pdf". Erişim tarihi: 22.04.2016.
- Çelik, A., Ender E. ve Seyidoğlu Akdeniz N. (2015). Engelsiz Parklarda Peyzaj Tasarımı, Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi 8 (2): 05-11, ISSN: 1308-3945, E-ISSN: 1308-027X, www.nobel.gen.tr
- Dunn, W. (2001). The sensations of everyday life: Theoretical, conceptual and pragmatic considerations. American Journal of Occupational Therapy, 55(6), 608-620.
- Furgeson, M. (2016). Healing gardens. Design. SULIS: Sustainable Urban Landscape Information Series. University of Minnesota Extension. <http://www.extension.umn.edu/garden/landscaping/design/healinggardens.html>. Erişim tarihi: 21.04.2016.
- Hestenes, L. L and Carroll, D.E. (2000). The play interactions of young children with and without disabilities: Individual and environmental influences. Early Childhood Research Quarterly, 15 (2), 229-246.
- Holt, L. (2003). (Dis)abling children in primary school micro-spaces: geographies of inclusion and exclusion. Health & Place 9, 119-128.
- Holt, L. (2004). Children with mind-body differences: performing disability in primary school classrooms, Children's Geographies, 2, 219-236, DOI: 10.1080/14733280410001720520
- Hussein, H. (2010). Using the sensory garden as a tool to enhance the educational development and social interaction of children with special needs Support for Learning. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/sufi.2010.25.issue-1/issuetoc>"Volume 25, Issue 1, pages 25-31, DOI: 10.1111/j.1467-9604.2009.01435. onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9604/pdf
- Melzer, M.L. (2001). Schule in Bewegung, drinnen und draußen: Schulhofumgestaltung gehört dazu. <http://www.spielandschaft-bremen.de>. Erişim tarihi: 14.07.2016.
- Moore, Robin C. (1986). The Power of Nature Orientations of Girls and Boys Toward Biotic and Abiotic Play Settings on a Reconstructed Schoolyard. Children's Environments Quarterly, 3(3).
- Urlicic, V. (2015). Spielen ohne Barrieren, öffentliche Spielplätze barrierefrei und integrativ, http://www.noefamilienland.at/uploads/downloads/Spielen_ohne_BarrierenFINAL_01.NÖ_Familienland_GmbH. Erişim tarihi: 23.04.2016.
- Uslu, A. ve Shakouri, N. (2012). Engelli çocuklara dost oyun alanı ve dış mekan tasarımı Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 28(5), 367-374.
- URL 1. (2016). "Mehrgenerationen-Spielplatz im Stadtpark", http://www.stadt-auerbach.de/inhalte/stadt_auerbach/_aktuelles/news_gesamt/stadtspiel. Erişim tarihi: 14.05.2016.

DİPNOTLAR

1 Bkz. TS EN 1176-1, Oyun Alanı Aletleri - Bölüm 1, Genel Güvenlik Kuralları ve Deney Metotları